

Camerata Trajectina

Louis Peter Grijp

Johan Schenck

Bacchus, Ceres en Venus (1686)

1	Ouverture of voorgaand Maatgespel	05:33	23	Landman: Vaarwel dan liefde, ik volg vol trouw	00:57
2	Dichtkunde, Maatzang en Danskunst: Terwyl mijn veder aangedreeven (Voorspel)	05:16	24	Ceres: Laat in uw' bede en zangen	01:42
3	Dans van Cupido, Hymen, Komus, en eenige Minnegoden [gigue]	01:03	25	Dans van de Landlieden [bourrée]	00:50
4	Venus: Breekt uw' pijlen, breekt uw' boogen	01:00	26	Gevolg van Ceres: Volgen wy de Veldgodin	00:54
5	Afdaling van Mercurius [capriccio]	02:11	27	Offermuziek [sarabande]	01:52
6	Venus: Ik smelt van druk!	01:27	28	Ceres: Wiens gloed, en schicht	02:10
7	Mercurius: Hoor, hoe ze tieren!	01:42	29	Iris: Vergeet uw leet	00:17
8	Opkomst van Bacchus [Ballet van Baggus]	01:27	30	Ceres: Myn kind te schaaken	02:38
9	Bacchus: Zatte satyrs, dat uw geest	00:49	31	Mercurius: Voldoe Jupyn	01:14
10	Dans van Satyrs [gigue]	01:18	32	Bacchus: 'k Durf myn Vader niet weêrstreeven	01:05
11	Sylenus: Daar wij Liber zien verschijnen	01:04	33	Afdaling van Venus [preludium]	01:31
12	Bacchant: Iô Evan, groote Vader!	03:49	34	Venus: Helaas! Nu is myn' hoop verlooren	02:22
13	Menade: Vrij van onrust, en 't geweld	01:48	35	Mercurius, Iris, Venus, Ceres, Bacchus: Begroet elkander	02:00
14	Menade: Klaagen, hoopen, smeeken, vreezen	00:39	36	Mercurius: Weest verheugd	01:18
15	Menade: Weg dan liefde, en minnepny	00:49	37	Gevolg van Ceres: Laat de liefde weder bloeijen	01:44
16	Sylenus: Al die niet meugen	01:26	38	Sylenus: Al 't krakeelen,, Moet verveelen	00:44
17	Dans van Botrys, dronken zynde [menuet]	00:48	39	Bacchus: Strooit nu bladen, druiven, bloemen	00:49
18	Bacchus: Gedenkt Jupyn, myn Vader, niet	01:11	40	Venus: Schut de Tirssen, schut de Lanssen	01:33
19	Opkomst van Ceres [gavotte]	01:02	41	Ceres: Dat de Vrindschap eeuwig duur	02:06
20	Ceres: Wat leed kan toch u, landman, kwellen	01:23	42	Venus: Danst myn zoonen	01:31
21	Landman: Maar, ô schoone Landgodin!	01:13	43	Dans van Cupido, Hymen, vier Minnaars [gigue]	01:28
22	Landman: Vaar-wel dan, vrendelyk genot	00:24	44	Nu mag de aarde vrolijk wezen	01:52

Johan Schenck
Collectie Gemeentemuseum
Den Haag (Pieter Schenk)

Govert Bidloo
Collectie Universiteit van Amsterdam

JOHAN SCHENCK

BACCHUS, CERES EN VENUS (1686)

De opera *Bacchus, Ceres en Venus* van Govert Bidloo en Johan Schenck was een historische primeur: de eerste Nederlandse opera die ooit is opgevoerd. Dat wil niet zeggen dat het de eerste opera was die in Nederland ging - dat was Lully's *Isis*, die in januari 1677 in Parijs in première was gegaan en in november van datzelfde jaar in de Amsterdamsche Schouwburg werd gegeven. *Bacchus, Ceres en Venus* was ook niet de eerste Nederlandse opera - dat was *De triomfeerende min* van Dirck Buysero en Carel Hacquart, gemaakt ter gelegenheid van de Vrede van Nijmegen (1678). Het was Buysero echter niet gelukt de regenten van de Amsterdamsche Schouwburg te overtuigen het stuk op te voeren. Opera werd onder meer gezien als een bedreiging van het Nederlandstalige toneel dat sinds jaar en dag op de Schouwburg werd gespeeld. Zo was Theodoro Strycker, die Italiaanse opera's wilde opvoeren, ook niet in de Schouwburg toegelaten. Strycker heeft toen maar zelf een operatheater laten bouwen, aan de Leidsegracht, dat echter binnen enkele jaren wegens financiële problemen moest sluiten (1682).

Met de komst van de beroemde arts en dichter Govert Bidloo (1649-1713) als officieus regent van de Schouwburg (1684) veranderde er echter iets in het sobere, op het Franse classicisme gerichte beleid aldaar. Bidloo wilde het spektakel terug uit de tijd van Jan Vos: sensatietoneel met veel kunst- en vliegwerk. Hij bewerkte onder meer het drama *Faëton* van de door hem bewonderde Vondel om tot een spektakelstuk, waarin Faëton in volle vlucht door de bliksem getroffen wordt (1685). Bidloo voegde verder veel muziek, koren en dans toe. Het publiek vond het prachtig, maar de kritiek was niet

mals: Bidloo had Vondels stuk verkracht, aldus kenners uit de hoek van het kunstgenootschap "Nil Volentibus Arduum". Emmers stront in de vorm van schimpdichten en pamfletten werden over Bidloo uitgestort. Hij sloeg terug op oudejaarsavond met een hekelspel over *Midas, Koning Onverstand*, waarin hij zijn tegenstanders voor gek zette. Dat leverde natuurlijk nog meer stront op.

Bidloo ging echter onverdroten door op de door hem ingeslagen weg en kwam met een heuse Nederlandse opera, op de Zinspreuk, Zonder Spys en Wyn, Kan geen Liefde zyn (1686). De Amsterdamsche gambist Johan Schenck (1660-ca 1720) componeerde er de muziek voor, waarvan een selectie werd uitgegeven onder de titel *Eenige gezangen uit de opera van Bacchus, Ceres en Venus* (1687). De opera was een succes: hij werd twaalf keer opgevoerd. Maar ook hier oogstte Bidloo spotternij:

*Wilt gij een Op'ra zien van zuipen, zwelgen,
brassen,
Vol Bachenaal-spel, en baldaadige grimassen?
Gij vindt het alderbest in Bidloos huis verbeeld
Daar hij voor Bacchus en zijn Wif voor
Venus speelt.*

Het draait in de opera allemaal om Venus, van wie de Romeinse blijspeldichter Terentius had gezegd dat zij zou bevriezen zonder het gezelschap van de wijngod Bacchus en Ceres, de godin van de vruchtbaarheid (*Sine Cerere et Baccho friget Venus*). Kunstenaars als Goltzius en Rubens hadden dit thema al verbeeld, met veel weelderig bloot, maar nu zou het dan op het toneel te zien zijn, en te horen! Bidloo stelt het zo voor dat Bacchus en Ceres zich van Venus hebben afgekeerd, om uiteenlopende redenen. Zij drukken hun volgelingen - wijndrinkers en landbouwers - op het hart de liefde af te zweren.

Deze verstoring van de natuurlijke orde der dingen trekt de aandacht van Jupiter, die zijn bode Mercurius naar de aarde stuurt om Bacchus en Ceres tot rede te brengen. Daar heeft hij, samen met Iris die namens Hera optreedt, een groot deel van de opera voor nodig, maar uiteindelijk lukt het en zijn de vreugdezangen niet van de lucht.

Wat op ons de indruk maakt van een flauw mythologisch verhaaltje, moet in de zeventiende eeuw voor menigeen over the top zijn geweest. Er zal overvloedig naakt in te zien geweest zijn, in elk geval van seksgodin Venus. Dat was vaker vertoond, maar meestal door mannen. Van acteur Jan Meerhuysen werd zelfs gezegd dat hij zo knap als Venus was verkleed, dat men hem moest betasten om het verschil met een echte vrouw vast te kunnen stellen. Nu dus de naakte Venus door een actrice, een zangeres! En Bidloo heeft de zuipartijen van Bacchus en zijn gevolg al even plastisch uitgebeeld, onder meer met een dans van de dronken bacchant Botrys. Diens oude makker Sylenus nodigt hem er zingend toe uit, omdat hij zelf niet meer op zijn benen kan staan. Dat zulks diepe indruk heeft gemaakt, blijkt later wanneer we Sylenus' lied terugvinden in het blijspel *De bruiloft van Kloris en Roosje* (1707). Het wordt daar als een vrolijk drinklied aangeheven. Bidloo had in Schenck de ideale componist aangehouden, die niet alleen bucolische grollen in muziek kon vertalen maar even goed prachtige aria's voor de diepbedroefde Venus schreef.

Van dit alles is Bidloo's libretto bewaard en daarnaast 28 airs in de genoemde selectie van Schenck zelf, voor één gangstem en basso continuo uitgegeven bij de erven van Paulus Matthijs in Amsterdam. Dat lijkt heel wat, maar er is ook veel weg: de overige airs, alle instrumentale muziek, inclusief de dansen, alle meerstemmige zettingen en wellicht ook

recitatieven. In Bidloo's libretto staan nauwelijks aanwijzingen voor de zang, zodat niet te zien is of de teksten werden gezongen, gesproken of als recitatief voorgedragen. Dat er recitatieven zijn geweest wordt echter erg waarschijnlijk wanneer we het libretto vergelijken met de opera's van Lully, die in Schencks tijd zo populair waren in Amsterdam en waarnaar de componist zich lijkt te hebben gericht. Bovendien zien we een soortgelijke combinatie van recitatieven en airs in Schencks zetting van het *Hooglied*, berijmd en uitgebreid door M. Gargon (1696). Als er in *Bacchus, Ceres en Venus* inderdaad recitatieven zijn geweest (en geen gesproken gedeelten, zoals altijd is aangenomen), is het overgrote deel van de muziek verloren gegaan.

Om een idee te geven van de muzikale rijkdom van deze opera hebben we de verloren muziek voor een deel gereconstrueerd. De ouverture en de dansen komen uit Schencks bundel *Scherzi musicali* (Amsterdam 1698) voor gamba en continuo. Voor de *Dans van Landlieden* kozen we bijvoorbeeld een vierkante bourrée, voor de *Dans van Satyrs* een wilde gigue en voor Ceres' offermuziek een verstillende sarabande. Eén dans, Ballet van Baggus uit de *Boerenlieties* (ca 1700), bleek erg geschikt voor Bacchus' luidruchtige opkomst. Mercurius daalt uit de hemel op een vliegensvlug capriccio en Venus op een gracieuze prelude, muziek die indertijd het geknars van de katrollen moest overstemmen van de lift waarin het vervoer van en naar de hemel plaatshad. We hebben deze stukken omgewerkt voor een bezetting zoals die ongeveer moet zijn geweest aan de Amsterdamse Schouwburg in de jaren 1680: een ensemble van een dozijn instrumentalisten, waaronder in elk geval een klavecimbel en een fagot. De dansen zijn door ons gezet voor twee bovenstemmen en een bas, zoals ook schouwburgcomponisten als Servaas de Konink en

Hendrik Anders dat deden. Een tour de force was de ouverture, ofwel het *Voorgaande Maatgespel* zoals Bidloo het uitdrukte: daarbij bleek de door ons gekozen ouverture voor gamba solo een heuse vierstemmige fuga te herbergen! Enkele recitatieven heb ik opnieuw gecomponeerd naar het voorbeeld van soortgelijke stukken uit Schencks zojuist genoemde zetting van het *Hooglied*. Waar dat volgens Bidloo's aanwijzingen nodig is, hebben we enkele gezangen meerstemmig bewerkt, bijvoorbeeld wanneer een koor van bacchanten en menaden een herhaling meezingt. De muziek van het onmisbare slotkoor ontbreekt. We hebben de betreffende tekst gezet op een passend lied uit Schencks *Koninklyke harpzangen* (1694). Zo geeft onze reconstructie meteen een dwarsdoorsnee van het werk van deze begaafde Nederlandse componist, die tot nu toe voornamelijk als een uitzonderlijk gambist bekend was.

Louis Peter Grijp

Camerata Trajectina

Het ensemble Camerata Trajectina ('Utrechts muziekgezelschap', opgericht 1974) heeft naam gemaakt met haar voortdurende pleidooi voor de Nederlandse muziek vanaf de Middeleeuwen tot en met de 17e eeuw. De programma's van het ensemble zijn veelal gebouwd rond literaire of politieke en religieuze thema's en personen, zoals Hooft, Bredero, Huygens, Vondel, Coornhert, Willem van Oranje, de Tachtigjarige Oorlog, de godsdiensttwisten ('De Hoer van Babylon', 'Bavianen en Slijkgeuzen'), Menno Simons, de Dodendans, de Rederijkers en het Antwerps Liedboek. Een andere lijn is de samenhang tussen schilderkunst en muziek, naar aanleiding van tentoonstellingen over "Music & Painting in the Golden Age" (1995), Jan Steen (1996) en Frans Hals (2004). Het ensemble werkte mee aan de Nationale Herdenkingen van de Unie van Utrecht (1979), Willem van Oranje (1984), Constantijn Huygens (1987), Dirck Volkertszoon Coornhert (1990), de Vrede van Munster (1998) en de Verenigde Oost-Indische Compagnie (2002).

Voor deze programma's is door artistiek leider Louis Peter Grijp, onderzoeker aan het Meertens Instituut en bijzonder hoogleraar in het Nederlandse lied aan de Universiteit Utrecht, veel onbekend repertoire opgespoord, gereconstrueerd en toegevoegd aan de kennis van de Nederlandse muziekgeschiedenis. Het ensemble gaf vele concerten in Nederland, onder meer in het Oude Muziek Festival Utrecht, Vlaanderen en elders in Europa, in de Verenigde Staten, Mexico, Canada, Indonesië en Ghana. Van Camerata Trajectina verschenen zo'n twintig cd's op de labels Globe en Philips Classics. De dubbel-cd Antwerps Liedboek werd bekroond met een Edison Award in 2006.

JOHAN SCHENCK

BACCHUS, CERES EN VENUS (1686)

The opera *Bacchus, Ceres en Venus* by Johan Schenck is an historical first: it's the first Dutch opera ever performed. That doesn't mean to say it's the first opera ever put on in the Netherlands - that was Lully's *Isis*, which had its première in January 1677 in Paris and was put on in November of that same year in the Amsterdam Schouwburg, the city's main theatre. *Bacchus, Ceres en Venus* was also not the very first Dutch opera ever composed; that was *De triomfeerende min* (The triumphant love) by Dirck Buysero and Carel Hacquart, written to mark the Peace of Nijmegen (1678). However Buysero did not manage to convince the regents of the Amsterdam Schouwburg to put on the show. One reason was that opera was considered to be a threat to Dutch-language theatre that had been playing in the Schouwburg for many decades. For instance Theodoro Strycker, who wanted to have Italian operas performed there, was also not allowed access to the Schouwburg. So Strycker had his own opera theatre built on Leidsegracht, however it had to close its doors within only a few years as a result of financial problems (1682).

The arrival of the famous doctor and poet Govert Bidloo (1649-1713) as an unofficial regent of the Schouwburg (1684) however led to a significant change in the sober policy there, focusing on French classicism. Bidloo wanted to restore spectacles from the era of Jan Vos: stage sensations with plenty of effects. For instance he adapted the drama *Faëton* by the writer Joost van den Vondel, whom he so admired, into a spectacular piece in which Faëton is hit by lightning while going at full tilt (1685). Bidloo also added plenty of music, choirs and dance. Audiences thought it was wonderful, but

the reviews were devastating: Bidloo had defiled Vondel's piece according to connoisseurs from the "Hil Volentibus Arduum" society of the fine arts. Buckets of excreta in the form of scornful poems and pamphlets rained down on Bidloo. He hit back on New Year's Eve with a satire about *Midas, Koning Onverstand* (Midas, King Stupidity), in which he lampooned his opponents. That of course resulted in even more excreta.

Bidloo however ploughed on and came up with a real Dutch *Opera, op de Zinspreuk, Zonder Spys en Wyn, Kan geen Liefde zyn* (Opera to the Motto: Without Food and Wine, Love Cannot Exist) (1686). The Amsterdam gamba player Johan Schenck (1660 -ca 1720) composed the music for it, a selection of which was published under the title *Eenige gezangen uit de opera van Bacchus, Ceres en Venus* (Several Songs from the Opera about Bacchus, Ceres and Venus), (1687). The opera was a hit: it was performed 12 times. But here too, Bidloo was greeted with derision:

*You want to see an opera of drinking,
revelry and bingeing,
Filled with Bacchanalia and rowdy posing?
You see the very best portrayed in Bidloo's house
Where he plays the role of Bacchus and
his wife plays Venus.*

The opera is all about Venus, of whom the Roman comedy poet Terentius had said that she would freeze without the company of the wine god Bacchus and Ceres, the goddess of fertility (*Sine Cerere et Baccho friget Venus*). Artists such as Goltzius and Rubens had already portrayed this theme with plenty of voluptuous nudes, but now it was seen and heard on stage! Bidloo suggests that Bacchus and Ceres have turned their backs on Venus, for a vari-

ety of reasons. They encourage their followers -wine drinkers and farmers -to renounce love. This disruption of the natural order of things attracts the attention of Jupiter who sends his messenger Mercury to the earth in order to bring Bacchus and Ceres to their senses. He needs a large part of the opera for this, together with Iris who speaks on behalf of Juno, but eventually he succeeds and the songs of joy reverberate for a long time.

This may now look to us like a corny mythological romp, but in the 17th century it must have been over the top for many. There will have been plenty of nudity, certainly of the sex goddess Venus. This had been seen in the past, but usually performed by men. It was even said of actor Jan Meerhuysen that he was so beautifully dressed as Venus that people had to feel him to make sure he wasn't a real woman. So now the naked Venus was played by an actress, a female singer! And Bidloo portrayed the drunken revelry of Bacchus and his retinue equally expressively, including for instance a dance by the drunken Bacchant Botrys. In song, his old buddy Sylenus invites him to dance, because he can no longer stand on his feet. Just how much of an impression that made becomes clear later when we rediscover Sylenus' song in the comedy *De bruiloft van Kloris en Roosje* (The Wedding of Kloris and Rose) (1707). There it is used as a cheerful drinking song. Bidloo had taken on the ideal composer in the form of Schenck, who was not only able to translate bucolic antics in music, but also to write beautiful arias for the very melancholy Venus. Bidloo's libretto has been preserved and in addition 28 airs in the previously mentioned selection of Schenck himself, published for one vocalist and basso continuo by the heirs to Paulus Matthijs in Amsterdam. It looks like a lot, but much has been lost: the other airs, all the instrumental music in-

cluding the dances, all the ensemble settings and probably also recitatives. In Bidloo's libretto, there are hardly any indications for the vocals, so that we cannot see whether the lyrics were sung, spoken or recited. The presence of recitatives however becomes very probable when we compare the libretto with the operas of Lully that were so popular in Amsterdam in Schenck's time and on which the composer seems to have focused. In addition we see a similar combination of recitatives and airs in Schenck's setting of the *Hooglied*, converted to rhyme and extended by M. Gargon (1696). If there were indeed recitatives in *Bacchus*, *Ceres* and *Venus* (and no spoken sections, as has always been assumed), the vast majority of the music has been lost.

In order to give an idea of the musical wealth of this opera, we have partly reconstructed the lost music for this opera. The overture and dances come from Schenck's anthology *Scherzi musicali* (Amsterdam 1698) for gamba and continuo. For the *Dans van Landlieden* we for instance chose a square bourrée, for the *Dans van Satyrs* a wild jig and for Ceres' sacrificial music, a tranquil sarabande. One dance, Ballet van Baggus from the *Boerenlieties* (ca 1700), turned out to be very suitable for Bacchus' noisy trance. Mercury descends from heaven to a lightning capriccio and Venus to a gracious prelude, music that was indeed intended to drown out the grinding of the gears of the lifts used to transport the actors to and from heaven. We have adapted these pieces for an ensemble like the one that must have been used in the Amsterdam Schouwburg in the 1680s: an ensemble with a dozen instrumentalists, including at least a harpsichord and a bassoon. We set the dances for two high voices and bass, just as theatre composers such as Servaas de Konink and Hendrik Anders were inclined to

do. The overture was a tour de force: the one we chose for the gamba solo turned out to hide a real four-part fugue and could be arranged into a real orchestral work! I have recomposed several recitatives based on the example of similar pieces from Schenck's setting of the *Hooglied*. Where necessary according to Bidloo's notes, we have adapted several songs for three or four voices, for instance when a choir of Bacchantes and Maenads join in. The music of the essential final chorus is missing. We have set the relevant lyrics to a suitable song from Schenck's *Koninklyke harpzangen* (Royal Harp Songs) (1694). In this way our reconstruction immediately provides a cross-section of the work of this talented Dutch composer who was in the past primarily known as an exceptional gamba player.

Louis Peter Grijp

(Translation: Martin Cleaver)

Camerata Trajectina

The ensemble Camerata Trajectina ("Utrecht music group", founded in 1974) made its name with its unremitting commitment to Dutch music from the Middle Ages to the 16th century. The programmes of the ensemble are largely conceived around literary or political and religious themes and individuals such as Hooft, Bredero, Huygens, Vondel, Coornhert, William of Orange, the Eighty Years War, religious conflicts ("The Whore of Babylon", "Baboons and Mud Beggars"), Menno Simons, "The Dance of Death", the "Rhetorics and the Antwerp Song Book". Another line is the link between art and music, to accompany exhibitions about "Music & Painting in the Golden Age" (1995), Jan Steen (1996) and Frans Hals (2004). The ensemble cooperated on the National Remembrance celebrations of the Union of Utrecht (1979), William of Orange (1984), Constantijn Huygens (1987), Dirck Volkertszoon Coornhert (1990), the Peace of Munster (1998) and the Dutch East India Company (2002).

For these programmes, artistic director Louis Peter Grijp, a researcher at the Meertens Institute in Amsterdam and professor of Dutch Song Culture at the University of Utrecht, traced, reconstructed and added a lot of unknown repertoire to our knowledge of Dutch musical history. The ensemble has given many concerts in Holland, for instance at the Festival of Early Music in Utrecht, as well as in Flanders and elsewhere in Europe, in the United States, Mexico, Canada, Indonesia and Ghana. About twenty CDs have been released by Camerata Trajectina on the labels Globe and Philips Classics. The double CD Antwerp Song Book won an Edison Award in 2006.

1 Ouverture

[ouverture uit *Scherzi Musicali*, nr 91]

2 Voorspel

Na den Ouverture of voorgaande Maatgespel, ziet men in een Tooneel, verbeelden een Paleis. In een *Voorspel* nodigt Dichtkunde haar vriendinnen Maatzang (muziek) en Danskunst uit bij te dragen aan de opera waarvoor zij het libretto aan het schrijven is. Deze verklaren zich bereid.

Dichtkunde: [recitatief]

Terwyl mijn veder aangedreeven,
Om nieuw vermaak aan 't volk te geeven,
Zyn' eerste proef heeft voortgebracht,
Wensch hy, ô trouwe Speelgenooten!
Dat gy deez' yver niet veracht;
Maar door uw bystant wilt vergrooten.

[air] Zoo bloey de kunst!

Zoo win men gunst,
By elk, die kunst waardeert,
En bloeiend' yver eert.

Maatzang: [recitatief]

Ik zal met uw gedicht myn groot vermoogen
paaren,
Schakeerende 't geluid van stemmen, fluiten,
snaaren:
Door rijzen, en daalen, van toonen, en maaten,
Droefheid, vreugd', ja alle drift,
Die gy afbeeld in geschrift,
Als bekrachtigd hooren laaten.

Maatzang, en Dichtkunde, te zaamen:

[air] Zoo bloei de kunst! etc.

1 Overture

[overture from *Scherzi Musicali*, no 91]

2 Prelude

After the overture one sees a stage that represents a palace, according to the libretto. In a Prelude, Poetry invites her friends Music and Dance to contribute to an opera for which she is writing the libretto. They agree.

Poetry: [recitative]

While the quill I use
To give the people new enjoyment,
Has produced its first tests
It wishes that you, trusty female friends,
will not scorn this ardour,
But will offer your help to increase it.

[air] May art blossom!

May people win the respect
Of anyone who values art
And honours blossoming ardour.

Music: [recitative]

I shall add my great power to your poem,
Varying the sound of voices, flutes and strings
And through the rise and fall of tones and
rhythms,
I will amplify sadness,
And joy, yes all emotions
That you paint in your notebook.

Music and Poetry:

[air] May art blossom! etc.

Danskunst: [recitatief]

Laat ons Grieken, en Romanen
Nader-komen!

Uw opzet maakt myn' voeten gaande;
'k Zal keerende, buigende, draaiende, staande,
Zwierende,
Stierende
Lichaam, en tred,
De maat, door u gezet,
Navolgen met langzaam schreden,
Op trip'lende treden.

Danskunst, Dichtkunde, en Maatzang, te zaamen:
[air] Soo bloey de kunst! etc.

3 Een dans van Kupido, Hymen, Komus,
en eenige Minnegoden [gigue SM 101].

4 Gezeten in het vermakelijk dal van Ida ziet
Venus de minnegoodjes dansen.
Ze vraagt hen op te houden, want ze is bedroefd:
Ceres en Bacchus hebben zich van haar
afgekeerd.

Venus:

Breekt uw' pylon, breekt uw' boogen,
Liefde heeft nu geen vermoogen.
Ach! 't heel al kan niet bestaan,
Zoo dit twisten voort moet gaan.

Waarom hebben ze haar verlaten, wil Cupido
weten. Ceres omdat Pluto Ceres' dochter
Proserpina geschaakt heeft, legt Venus uit, en
Bacchus omdat hij ... Ze wordt onderbroken
doordat de bode der goden, Mercurius, en Iris
(de regenboog) neerdalen, gezonden door Jupiter,
om de ruzie bij te leggen.

Dance: [recitative]

Let us equal all Greece and Rome!
Your initiative makes my feet move;
I shall steer my body and tread
As I turn, stoop, bend, stand,
whirl,
In the rhythm you play,
With slow paces
With tripping footsteps.

Dance, Poetry and Music:
[air] May art blossom! etc.

3 A dance by Kupido, Hymen, Komus
and some love gods [gigue SM 101].

4 Seated in the amusing valley of Ida,
Venus sees the little gods of love dance.
She asks them to stop, because she is sad:
Ceres and Bacchus have turned away
from her.

Venus:

Break your arrows, break your bows:
Love has no power, only woes.
Oh! The heavens cannot stay alive,
If this quarrel continues to thrive.

Cupid wants to know why they left her.
Ceres left because Pluto eloped with Ceres'
daughter Proserpina, Venus explains, and
Bacchus because he... She is interrupted by the
messenger of the gods, Mercury, and Iris (the
rainbow) as they descend, sent by Jupiter
to end the quarrel.

5 Aan de eene zyde van het Tooneel ziet men nederkomen Mercurius, aan de andere Iris, gezeeten onder een Regenboog [capriccio SM 77].

6 Venus vertelt hun de oorzaak van haar verdriet.

Venus:

Ik smelt van druk,
Om 't ongeluk,
Dat zy my verlaaten,
En schuwen, en haaten.

7 Mercurius verklaart haar te willen helpen, maar ziet dan de stoet van Bacchus naderen.

Mercurius:

Hoor, hoe ze tieren!
Zie, hoe ze zwieren!
Wyl ieder waggelende tred,
Een blyk van zyn' bevelen zet.
De fluit, schalmey, en bom,
De ruispijp, en de trom
Vervullen 't dal alom
Met klank en wederklanken.
Hoor, hoe zy hem bedanken,
Bekranst met wyngaardranken.

Iris raadt Venus aan zich te verwijderen en in haar mooiste uitdossing terug te keeren. Venus af. Mercurius en Iris verschuilen zich terwijl Bacchus in een wagen opkomt, omstuwd door zijn gevolg.

5 On one side of the stage, one sees Mercury descend, on the other side Iris, seated under a rainbow [capriccio SM 77].

6 Venus tells them what causes her sorrow.

Venus:

I melt from the strains,
The accident pains,
That they left me,
And shun and hate me.

7 Mercury declares he will help her, but then sees Bacchus approaching with his retinue.

Mercury:

Hear, what a noise they make!
See, how they swagger
While every waggling stride
Makes his orders undenied.
The flute, shawm and tambourine,
The reed pipe and the drum
Fill the valley all round
With sound and resound.
Hear, how they thank him,
Wreathed with vineyard drinks.

Iris advises Venus to move away and to return in her most beautiful garb. Exit Venus. Mercury and Iris hide while Bacchus enters in a wagon, surrounded by his retinue.

8 *Bacchus verschynt, zittende op een waagen, voortgetrokken van Indianen, omringt van Satyrs, Bacchanten, Menaden, Dryaden. Achter hem Silenus, Botrys, en ander gevoig* [Ballet van Baggus, uit *Boerenlieties*, nr 782].

9 Bacchus (ook wel Liber genoemd) roept zijn gevolg op te drinken en te dansen.

Bacchus:

Zatte Satyrs, dat uw geest
Zich verheug' op Libers feest,
Zich verzaade in lekk're vochten,
Uitgedrukt in kop, en schaal:
Toont de kracht van myn onthaal,
Huppelt, wringt uw lyf in bochten.

10 Dans van Satyrs [gigue SM 64].

11 Sylenus, voedstervader en trouw gezel van Bacchus, zweert Venus af. Hij drinkt liever:

Sylenus:

Daar wy Liber zien verschynen,
Leeft terstond
Lucht, en grond.
Laat nu Venus zuchten, kwynen,
En verteeren, daar de wyn,
Ons bevryd van minnepyn.

8 Bacchus appears, sitting on a wide waggon, pulled by Indians, surrounded by Satyrs, Bacchantes, Maenads, Dryads. Behind him Silenus, Botrys and the rest of his retinue [Ballet of Baggus, from *Boerenlieties*, no 782].

9 Bacchus (also known as Liber) calls his retinue to drink and dance.

Bacchus:

Drunken Satyrs, may your spirit
Be joyful at Libers' feast,
And satiate itself on delicious drinks,
Poured in goblets and bowls.
Show the power of my welcome,
Skipping, twist your body in knots.

10 Dance of Satyrs [gigue SM 64].

11 Sylenus, husband of the wet nurse and trusty companion of Bacchus, renounces Venus. He would rather drink:

Sylenus:

Where we see Liber appear,
At once
The light and ground come to life.
Now let Venus sigh, pine,
And waste away, because the wine
Liberates us from lovers' pain.

12] Aansluitend roept een der bacchanten plechtig op tot een drinkoffer aan Bacchus. Hij noemt daarbij diens moeder Semele, die zwanger was van Jupiter toen ze door hem bezocht werd in de vorm van een bliksemschicht. Dat overleefde ze niet, maar de vrucht kon uit haar schoot gered worden: Bacchus.

Tweede der Bacchanten:

lō Evan,¹ groote Vader!
lō Evan, uit uw ader
Vloed dat zielverkwikkend' nat,
Daar geen druk, of ramp op vat!
Liber, Bromius, Inachus!
Evōe,² Iachus, Bacchus,³
Zoon van Semelé gebaard,
Gy zyt eer en offer waard.

1) proost! 2) jubelkreet van bacchanten
3) Liber, Bromius en Iachus zijn andere namen voor Bacchus. Inachus is de vader van Io (die door Zeus in een koe werd veranderd); hij wordt hier kennelijk gelijkgesteld aan Iachus.

13] Een van de menaden (vrouwelijke volgelingen van Bacchus), verklaart liever te drinken dan zich aan de liefde over te geven.

Eene der Menaden:

Vry van onrust, en 't geweld,
Daar de liefde elks hert meê kweld,
Dat zich na haar wetten steld,
Vry van kommer, en verdriet;
Is het leeven,
Ons gegeven,
Door de gever van den wyn,
Laat ons hem dan dankbaar zyn,
Nu men deeze vreugd' geniet.

12] After this, one of the Bacchants ceremoniously calls for a drink sacrifice to Bacchus. In doing so, he names his mother Semelé, who was pregnant by Jupiter when she was visited by him in the form of a flash of lightning. She didn't survive it, but the fruit could be saved from her womb: Bacchus.

Second of the Bacchants:

lō Evan,¹ great father!
lō Evan, from your artery
That's all inspiring fluid flows,
One that sadness and disaster cannot hold!
Liber, Bromius, Inachus!
Evōe,² Iachus, Bacchus,³
Son born by Semelé,
You are worthy of a sacrifice.

1) Your health! 2) Cheer by Bacchants
3) Liber, Bromius and Iachus are other names for Bacchus. Inachus is the father of Io (who was changed into a cow by Zeus); apparently he is compared with Iachus here.

13] One of the Maenads (female followers of Bacchus) declares she would rather drink than succumb to love.

One of the Maenads:

Free from unrest and violence,
With which love tortures every heart,
That aims at her laws,
Free from wants and sorrow
Life is,
Given us,
By the giver of the wine;
So let us be thankful to him,
Now we can take advantage of this joy.

- [14] Als je verliefd bent, is allerlei ellende je deel,
vervolgt de menade.

Eerste der Menaden: [recitatief]

Klaagen, hooopen, smeeken, vreezen,
Is het lot,
Van oprecht verliefd te weezen.
Venus spot,
Met haar' slaaven, en slavinnen,
Die dan op elkander winnen,
Als z' elkaar doen derven
Lust en rust,
Tot des eens of anders sterven.

- [15] Daarom zoekt de menade haar heil bij
de drank.

Eerste der Menaden: [air]

Weg dan liefde, en minnepyn,
Laat de klaare wyn;
Laat de gloed, en glans der drup'len,
Die in 't kristallijn
Spelen, springen, schuimen, hup'len,
Dryven, dringen uyt ons hert,
Alle zotte minnesmert.

- [16] Sylenus, 'mede gedronken hebbende', ver-
klaart in een beroemd geworden drinklied dege-
nen die niet van wijn houden voor gek. Hij spoort
Botrys aan te dansen — Botrys, de zoon van
Methe (de nimf van de dronkenschap) en
Staphylos (de druiventros):

Sylenus:

Al die niet meugen,
O vrolyke God!
Die lekkere teugen,

- [14] If you're in love, all you can expect is misery
according to the Maenad.

First of the Maenads: [recitative]

Complain, hope, beg, fear,
Is the fate,
Of those truly in love.
Venus jests
With her slaves, male and female,
Who then win from each other,
While they are deprived of
Lust and peace,
Until one or the other dies.

- [15] That's why the Maenad turns to drink.

First of the Maenads: [air]

Begone with love and lover's pain!
Let the clear wine
And to the global and shine of the drops
That play, leap, foam and skip
In the crystal,
Drive from our heart
All foolish lover's pain.

- [16] Sylenus, also having drunk, declares in a fa-
mous drinking song that those who do not love
wine are crazy. He encourages Botrys to dance —
Botrys, the son of Methe (the nymph of drunken-
ness) and Staphylos (the bunch of grapes):

Sylenus:

Oh cheerful God,
All those who do not enjoy
A tasty draught

Zyn suffend, of zot.
Uw' kunnen te leegen,
Uw' glazen te veegen,
Is 't eenige goed,
Is 't eenige zoet.
O Botrys! Wil Bacchus met danssen begroeten,
Ik kan, ik kan niet meêr staan op myn' voeten.

[17] *Dans van Botrys, dronke zynde*
[menuet SM 59].

[18] Mercurius verschijnt en vraagt hem uit naam van Jupiter zijn geschil met Venus bij te leggen. Maar Bacchus protesteert: het was toch Venus' schuld dat zijn moeder Semele stierf, toen Jupiter haar met zijn bliksemschicht trof?

Bacchus:

Gedenkt Jupyn,¹ myn Vader, niet
Hoe Semelé het leven liet?
Kon Venus 't vuur niet smooren?
Ach! ging zy niet door haar verlooren?

;) *Jupiter*

Mercurius antwoord dat het haar eigen schuld was: zij moest en zou Jupiter in zijn volle glorie zien. Terwijl zij discussiëren, verschijnt Ceres met haar gevolg.

[19] *Na, en onder maatgespel verschynt Ceres op een waagen, verciêrd met landbouwtuig, Kooren-airen, en Bloemen. Zy werd getrokken en omringt van Landlieden, zoo mans als vrouwen, en Boschnimfen. By haar zit Iris, voor haar gaan kinderkens, draagende een bekranst Altaar, en offergiften* [Dans van de Jeugd; gavotte SM 44].

Are sleepy or foolish.
Keep emptying your jugs,
Drinking from your glasses,
That's all that is good,
That's all that is good.
Oh Botrys! Greet Bacchus with dances;
I can no longer stand on my legs.

[17] *Dance of Botrys, being drunk*
[menuet SM 59].

[18] Mercury appears and asks him on behalf of Jupiter to settle his quarrel with Venus. But Bacchus protests: it was after all Venus' fault that his mother Semelé died when Jupiter hit her with his bolt of lightning?

Bacchus:

Does not Jupiter, my father, remember
How Semelé lost her life?
Couldn't Venus quench the flames?
Ah! Was Semelé not doomed by Venus' fault?

Mercury answers that it was her own fault: she was determined to see Jupiter in his full glory. While the discussion goes on, Ceres appears with her retinue.

[19] After an instrumental introduction and with instrumental accompaniment Ceres appears on a wagon decorated with agricultural implements, wheat ears and flowers. She is pulled and surrounded by peasants, both men and women, and forest nymphs. Sitting beside her is Iris; in front of her we see children bearing an altar with wreaths and sacrificial gifts [Dance of the Children; gavotte SM 44].

20 Ceres zingt haar landvolk toe zich te verheugen in haar bescherming.

Ceres:

Wat leed kan toch u, landman, kwellen,
Als ik de kooren air doe zwellen?
Het veê en veld,
Door my werd teeld, en groei besteld.
Geen storm, of kryg den lust,
Op 't vette land ontrust.

21 *Geëindigt zynde, de tusschen-maaten der speeltuigen, vervolgt Ceres met een tirade tegen Venus. Een van de landlieden valt haar bij: vrouwen schijn je beter met bedrog dan met oprechte liefde te kunnen winnen. Maar hij smeekt Ceres toch niet helemaal met Venus te breken.*

Een der Landlieden:

Maar, ô schoone Landgodin!
Ban niet heel en al de Min,
't Was wel eer uw hals vriendin.

22 Ook Iris probeert Ceres tot rede te brengen, maar tevergeefs. De landman geeft het op en verklaart zijn meesters Ceres haar bevel te volgen en de liefde af te zweren.

Een der Landlieden: [recitatief]

Vaar-wel dan, vrindelyk genot
Van eensgezinden wil, van harten te winnen,
Die wy beminnen.

23 **Een der Landlieden:** [air]

Vaarwel dan liefde, ik volg vol trouw.
De Hoofvoogdes van d'akkerbouw.

20 Ceres sings to her peasants that they should be pleased with her protection.

Ceres:

What suffering can torment you, peasant,
If I make the wheat ears grow?
And the cattle and field.
I make them grow.
No storm or war disturbs
Happiness on the fertile land.

21 After the intermezzo, Ceres continues with a tirade against Venus. A peasant supports her argument: apparently you can better win women with deceit than with true love. But he begs Ceres not to break off all ties with Venus.

One of the Peasants:

Yet, oh beautiful goddess of the land,
Do not banish all love entirely;
She used to be your closest friend.

22 Iris also tries to reason with Ceres, but in vain. The peasant gives up and declares to his mistress Ceres that he will follow her orders and abjure love.

One of the Peasants: [recitative]

Farewell then, friendship enjoyment,
Of harmonious will, of hearts to win,
That we hold dear.

23 **One of the Peasants:** [air]

Farewell then, love, I follow filled with faith
The guardian of arable farming.

- 24 Ceres vindt dat er nu wel genoeg gepraat is.
Ze wenst een offer.

Ceres:

Laat in uw' bede en zangen,
Danssen, en spel,
De landbouw lof ontfangen,
En zeg Venus vaarwel.

- 25 Dans van Landlieden [bourrée SM 46]

- 26 Een boerin uit het gevolg van Ceres roept nog eens op het bevel van de godin te volgen en Venus af te zweren — dat scheelt ook allerlei minneverdriet.

Gevolg van Ceres:

Volgen wy de Veldgodin.
Spyt de Moeder van de Min,
Wy zyn ontslagen
Van pyn, en klagen.
Van al 't zuchten;
Ongenuchten,
Staat nu stom;
Vryheid,
Blyheid,
Keer weërom.

- 27 *Onder, en na eenig tusschen-spel, werd een offerhand aan Ceres gedaan* [sarabande 93].

- 28 Dan brengt Iris het verzoek van Juno (de vrouw van Jupiter) ter sprake om vrede te sluiten met Venus. Maar Ceres spuwt haar gal op Venus:

- 24 Ceres thinks there's been enough talking.
She wants a sacrifice.

Ceres:

In your prayers and song,
In your dance and play,
Praise be to agriculture,
And say farewell to Venus.

- 25 Dance of the Peasants [bourrée SM 46]

- 26 A peasant woman from the retinue of Ceres appeals once more for people to obey the orders of the god less and to turn their backs on Venus — that also helps against all kinds of pangs of love.

Retinue of Ceres:

Let us follow the Field Goddess
Despite the Mother of Love.
We are delivered
From pain and complaints,
From all the sighing.
Misery,
Stifle your cries;
Freedom,
Happiness,
Return again.

- 27 During and after a brief intermezzo, a sacrifice is made to Ceres [sarabande 93].

- 28 Then Iris brings up the request of Juno (the wife of Jupiter) to make peace with Venus. But Ceres vents her spleen on Venus:

Ceres:

Wiens gloed, en schicht,
Staag onrust sticht,
Boelagie¹ wekt,
Een toorts verstrekt,
Die 't hert verbrand,
't Gemoed vermand.²
Die list, en logen leert,
Werd nooit van my geëert.

1) vrijerij, overspel 2) obsedeert

[29] Als Iris haar probeert te troosten, barst ze pas goed los: Pluto, de god van de onderwereld, heeft haar haar dochter Proserpina afgenomen.

Iris: [recitatief]

Vergeet uw leet.

[30] **Ceres:** [air]

Myn Kind te schaaken,
O wat spyt!
Ik ben haar quyt,
Die my dikmaals kon vermaaken.

[31] Ceres is niet tot rede te brengen.
Ook Mercurius doet nu een poging.

Mercurius:

Voldoe Jupyn,¹
Wilt vrolyk zyn.
Een zaak, door 't lot geschied,
Hersteld toch gramschap niet.

1) Jupiter

Ceres:

Whose glow and arrow
Repeatedly bring unrest,
And cause adultery,
And provide a torch,
That burns the heart
And obsesses the mind;
He who teaches trick and lie,
Will never be honoured by me.

[29] It is only when Iris tries to comfort her that she really bursts out: Pluto, the God of the underworld, took her daughter Proserpina.

Iris: [recitative]

Forget your suffering.

[30] **Ceres:**

Eloping with my child,
Oh what sorrow!
I have lost her,
Who brought me joy so often.

[31] There is no reasoning with Ceres.
Mercury also makes an attempt now.

Mercury:

Obey Jupiter:
Be cheerful.
You cannot change an affair,
Shaped by fate, with anger.

32 Als Mercurius en Iris dreigen terug te gaan met de weigering van Ceres en Bacchus, wordt Bacchus bang en geeft hij toe aan de wens van zijn vader.

Bacchus:

'k Durf myn Vader niet weêrstreeven,
'k Wil geen stof aan Juno geeven
Tot misnoegen, wrok of haat.
Twist is, zelf by Goden, kwaad.

33 Maar Ceres is niet te vermurwen. Als zij wil vertrekken, verschijnt opeens Venus:
Venus, verciert met roozenhoed en riem, daald onder maat-gespel, omrigt van Cupido, Minnegoden, Duiven, Musschen en Zwaanen, in een wolk op 't aardryk [preludium SM 1].

34 Wanneer ze Ceres, Bacchus en hun gevolg ziet weglopen, barst Venus in geweeklaag uit.

Venus:

Helaas! Nu is myn' hoop verlooren.
Men vlucht, daar ik verschyn!
O schand! O weê! O pyn.
Wat moet ik lyden, zien en hooren!

35 Het gezelschap keert terug. Venus wil vrede sluiten. Pluto is toch een goede partij voor Proserpina, zegt ze tegen Ceres, een god met een machtig rijk. En tegen Bacchus: je moeder smeekte zo vurig Jupiter in zijn volle glorie te zien, dat hij niet kón weigeren. Beiden laten zich vermurwen. Mercurius roept hen op vrede te sluiten en de vreugde op aarde te laten terugkeren.

32 When Mercury and Iris threaten to return at the refusal of Ceres and Bacchus, Bacchus becomes afraid and succumbs to the wish of his father.

Bacchus:

I do not dare to confront my father's wish,
I do not want to give to Juno
Any reason for displeasure, resentment or hatred.
A quarrel is bad, even among the Gods.

33 But Ceres is not to be mollified. When she wants to leave, Venus, wearing a hat decorated with roses and a belt, descends accompanied by instrumental music, surrounded by Cupid, goddess of love, doves, tits and swans, in a cloud to the earth [prelude SM 1].

34 When she sees Ceres, Bacchus and their retinue walking away, Venus bursts out in lamentation.

Venus:

Alas! Now all my hope is lost.
People flee wherever I appear!
Oh disgrace! Oh woe! Oh pain.
How much I have to suffer, see and hear!

35 The group returns. Venus wants to make peace. Pluto is after all a good match for Proserpina, she says to Ceres; he is a god with a powerful realm. And to Bacchus: your mother begged so passionately to see Jupiter in his full glory that he could not refuse her. Both allow themselves to be mollified. Mercury calls on them to make peace and allow happiness to return to earth.

Mercurius tegen Bacchus: [recitatief]
Begroet elkander.

Iris tegen Ceres:
't Moet geschiên.

Venus:
Mag ik myn' vrinden weder zien?
Godheên, die voorheên, ons teder
Hebt bemint,
Hebt bezint,¹
Toont ons d' oude vrindschap weder.

Ceres:
Myn' dochter riep, toen zy verzonk ...

Venus:
Gedenk, wie zy haar liefde schonk?
Geen laag geboom' of sterfelyk held,
Dwong haar met vuurig mingeweld,
Maar hy, die met zyn yz'ren staf,
Al' afgeleefde kan regeeren,
Gelukkig maakt, of doemt ter straf,
En eeuwig ziet zyn ryk vermeêren.

Bacchus:
Myn' moeder is door uw gedood,
Gy moest haar, toen zy

Venus:
... Zy genoot
De omhelzing van Jupyn,
Nog konze niet te vrede zyn,
Voor dat hy haar in vuur kwam naaken,
Geen beê kon hem hier vry van maaken.

1) *bemind*

Mercury to Bacchus: [recitative]
Greet each other.

Iris to Ceres:
It has to happen.

Venus:
May I see my friends again?
Ye Godheads, who used to
Love us tenderly
And cherish us,
Show me the old friendship again.

Ceres:
My daughter called, when she sank...

Venus:
Think of who gave her love?
No lowly or mortal hero
Forced her with fiery passion,
But someone whose iron shaft
Rules all the dead,
Makes them happy or punishes them,
And sees his realm growing in eternity.

Bacchus:
My mother was killed by you,
You had to, when she...

Venus:
... She enjoyed
The embrace of Jupyn,
But she was not satisfied
Before he came to her in the form of fire;
Whatever he begged, she insisted on seeing him
so.

36 Mercurius: [air]

Weest verheugd,
Wekt weër vreugd,
Daar al de aard' door leeven moet,
Koestert weelde en minnegloed.

37 Bacchus en Ceres geven toe. Een van de boerinnen roept op de liefde weer toe te laten, als men na het werk op het land thuiskomt.

Een uit het gevolg van Ceres:

Laat de liefde weder bloeijen,
Laat ze groeijen,
Ons verkwikken, als men laat
En vermoeid van 't bouwland gaat.
En byhekken, heggen, stallen,
Graag blyft praaten, kussen, mallen,
En elk graag zyn Liefje meld,
Hoe zyn hertje al is gesteld.

De eerste vier versen werden herhaalt door de rei van Ceres

38 Ook in het kamp van Bacchus heerst vreugde. Sylenus is blij dat de ruzie over is.

Sylenus:

Al 't krakeelen,, Moet verveelen,
O, dit is maar tydverzuim!
'k Had wel ruim
Drie paar stoopjes kunnen likken.
O, men zou van dorst hier stikken!
Maak je reë,
Tot den vree.
Al 't krakeelen,, Moet verveelen.

36 Mercury: [air]

Be glad,
Cherish joy again,
The whole earth must live off it,
Cherish abundance and the glow of love.

37 Bacchus and Ceres succumb. One of the peasant women appeals for the return of love, when people come home after working the land.

Someone in Ceres' retinue:

Let love blossom again,
Let it grow and
Revive us, when we return home
Late and tired from the fields
And by fences, hedges, stables,
Like to stop and talk, kiss, joke,
And love each to tell his love,
How his heart is faring.

The first four verses are repeated by the chorus of Ceres.

38 There is also a joy in the camp of Bacchus. Sylenus is happy that the quarrel is over.

Sylenus:

All that quarrelling gets boring,
Oh, this is only wasting time!
In the meantime I could have
More than three pairs of stoups.
Oh, people would die of thirst here!
Get yourself ready
For peace.
All that quarrelling gets boring.

[39] Even nog dreigt Megere, een der wraakgodinnen, roet in het eten te gooien, maar Ceres en Bacchus wijzen haar eensgezind terug. De ruzie is nu definitief bijgelegd en Bacchus roept op wijn en cider over de aarde te gieten als eerbetoon aan Venus.

Bacchus:

Strooit nu bladen, druiven, bloemen,
Drenkt met appeldrank, en wyn,
De aarde, daar wy vrolyk zyn,
En vereenigt Venus roemen.

[40] Venus roept op haar beurt de satyrs op zich op de nimfen te storten.

Venus:

Schud de Tirssen,¹ schut de Lanssen,
Satyrs, wilt van vreugde danssen; Zoekt by heggen, en by haagen,
Bosch-, Rivier- of Veldgodin
Tot vernoeging van uw' Min.
Twist is uit het veld geslagen.

Deze bovengenoemde woorden worden herhaalt, door een Rei van Bacchanten en Menaden.

1) herdersstaven

[41] Jupiter en Juno treden uit de hemel om te zien dat alles goed is. Ceres prijst hun inspanningen vrede te stichten.

[39] Megere, one of the goddesses of revenge, just briefly threatens to mess things up, but Ceres and Bacchus unanimously call her to order. The quarrel is now finally over and Bacchus calls for wine and cider to be poured over the world to honour Venus.

Bacchus:

Now scatter leaves, grapes and flowers,
Pour cider and wine
All over the earth, because we are cheerful,
And together we praise Venus.

[40] Venus in turn calls for the satyrs to take an interest in the nymphs.

Venus:

Shake the shepherd's crook, shake the lances,
Satyrs, please dance with joy;
Seek by hedges and hedgerows
Wood, river or field goddesses
In order to satiate your love.
Quarrel has lost the battle.

These words are repeated by a chorus of Bacchantes and Maenads.

[41] Jupiter and Juno leave heaven to see if everything is all right. Ceres praises their efforts to make peace.

Ceres:

Dat de Vrindschap eeuwig duur,
Daar natuur,
Daar 't Heel al is aangelegen.
Laat ons vreugde, en vryheid pleegen,
Nu wy weêr vereenigt zyn
En door Juno, en Jupyn.

Dit werd herhaald door Ceres, Bacchus en Venus.

[42] Venus roept haar kinderen Cupido en Hymen
(de huwelijksgod) op te dansen, omdat hun moeder
haar kracht heeft herkregen.

Venus:

Danst myn zoonen,
Wilt nu toonen,
Dat myn vreugd'
U verheugd.
Spant uw'boogen,
Trefte weer herten
Gaat weer tarten,
Al wat leeft.
Moeder heeft
Weêr vermogen.

[43] *Hier op verschynen Cupido, Hymen,
vier Minnaars [gigue SM 26]*

[44] *Na dat deze gedanst hebben, werd door al,
die op het Toneel zyn, gezongen. Slotkoor op een
melodie uit Schencks Koninklyke Harpliederden.*

Nu mag de aarde vrolyk weezen,
Zonder voor de twist te vreezen,

Ceres:

That friendship may last for ever,
It's so important for nature,
And for the heavens.
Let us enjoy our delight and freedom
Now we are united again
Both by Juno and Jupiter.

This is repeated by Ceres, Bacchus and Venus.

[42] Venus calls on her children Cupid and Hymen
(the God of marriage) to dance, because their
mother has regained her strength.

Venus:

Dance, my sons,
Will you show
That my joy
Delights you.
Stretch your bows,
Shoot through harts,
Again be defiant
Of everything that lives.
Your mother has
Her power again.

[43] *Afterwards Cupid, Hymen and four
Lovers appear [gigue SM 26]*

[44] *After dancing this, all those onstage start
singing. Final choruses to a melody from
Schenck's Koninklyke Harpliederden
(Royal Harp Songs).*

Now the earth can be cheerful,
Without having to fear quarrels,

Wyl de Vader van de wyn,
En de vrugtb're Veldgodin,
Met de Moeder van de min,
Voor altijd vereenigt zyn.

*Onder het herhaalen van dezen zang, werd een
dans gemengt, en de gordyn geslooten.*

Because the father of wine,
And the fertile goddess of the fields,
Are united for ever
with the mother of love.

While this song is repeated, a dance is added and
the curtain closed.

Johan Schenck (1660 -ca 1712)

Bacchus, Ceres en Venus (1686)

Bacchus	Jasper Schweppe
Ceres/Maatzang	Hieke Meppelink
Venus/Danskunst	Renate Arends
Sylenus	Bernard Loonen
Mercurius	Nico van der Meel
Gevolg van Ceres/Dichtkunst/Iris	Mariët Kaasschieter
Menade	Caroline Stam
Bacchant	Mark Omvlee
Landman	Marco van de Klundert
Klavecimbel	Pieter-Jan Belder
Harp	Constance Allanic
Theorbe	Louis Peter Grijp
Blokluit	Saskia Coolen, Pieter-Jan Belder, Anna Starr
Barokviool	Annelies van der Vegt, Elisabeth Ingenhouz
Viola da gamba	Erik Beijer
Barokhobo	Peter Frankenberg, Anna Starr
Barokfagot	Frans Berkhout

GLO 6060

GLOBE

Artistic direction

Louis Peter Grijp

Producers

Johannes Boer, Erik Beijer

Engineer, editor

Ton Dunnebier, Erik Beijer

Recorded

Bunnik, De Oude Dorpskerk
April 2006

Production coördination

Paul Janse, Globe
Amienke Wytzes, Camerata Trajectina

Cover illustration

Peter Paul Rubens (1577-1640):
Venus, Amor, Bacchus en Ceres
Staatliche Museen -
Gemäldegalerie Alte Meister,
Kassel

Cover & booklet design

Charlotte Boersma, Artwize

www.globerecords.nl

© & © 2006

Klaas Posthuma Productions
Made in The Netherlands

GLOBE™ is a registered trademark
of Klaas Posthuma Productions
Castricum, The Netherlands